

2014-CÜ İL ÜÇÜN GƏNC ALİM VƏ MÜTƏXƏSSİSLƏRİN 3-CÜ QRANT MÜSABİQƏSİ (EIF/GAM-3-2014-6(21)) ÇƏRÇİVƏSİNDƏ YERİNƏ YETİRİLMİŞ LAYİHƏ ÜZRƏ NƏŞRLƏR VƏ ƏSAS ELMİ NƏTİCƏLƏR

Elmi-tədqiqat layihəsinin qarşıya qoyduğu aktual problematik məsələlərin yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar, əvvəlcədən müəyyənləşdirilmiş struktur mərhələlərə müvafiq olaraq Azərbaycanın Abşeron, Şamaxı-Qobustan, Quba-Xəzəryanı və Bakı arxipelaqı rayonlarında inkişaf tapmış palçıq vulkanları sahələrində nəzərdə tutulmuş və görülmüş işlər: vulkanların periodik geoloji-geokimyəvi fəaliyyətlərinin araşdırılması və geokoloji cəhətdən potensial təhlükə riski daşıyan palçıq vulkanları ərazilərinin müəyyənləşdirilməsindən; vizual, aerokosmik tədqiqatlar, həmçinin geoloji, geokimyəvi, radioaktiv planalma işləri, laboratoriya təhlilləri və s. aparılmaqla vulkanların fəaliyyətinin ekosistemlərə təsirinin qiymətləndirilməsindən və potensial təhlükə riskinin proqnozlaşdırılmasından; Azərbaycanın və Rusiyanın palçıq vulkanları timsalında, onların gündəlik fəaliyyətləri nəticəsində Yer səthinə çıxarılan flüdlərin (qaz və suların) tərkibini təşkil edən komponentlərin geokimyəvi dəyişmə xüsusiyyətləri müəyyən zaman çərçivəsində izlənilərək, həmin periodlarda baş verən (öyrənilən vulkanların yerləşdikləri regionların hüdudlarında) seysmik hadisələrlə vulkanik fəaliyyət arasındakı mümkün əlaqənin araşdırılmasından; tədqiqat işlərinin ümumi nəticələri nəzərə alınaraq “palçıq vulkanlarının fəaliyyəti və geokoloji risk” baxımından xüsusi təhlükəli vulkanik ərazilərin ayrılmasından ibarət olmuşdur.

Elmi-tədqiqat işlərinin aparılması üçün: faktiki materialların toplanması və təhlili; rekoqnostirovka və visual planalma; aerofotomaterialların deşifrəsi; geoloji, geokimyəvi və radiometrik planalma; qaz, su və brekçiya (palçıq) nümunələrinin geokimyəvi, rentgen-difraktometrik, atom-absorbsiya spektrofotometrik, radiometrik və qamma-spektrometrik və s. üsullarla analizi; kompleks geoloji, geofiziki və geokimyəvi tədqiqat məlumatlarının interpretasiyası kimi üsul və yanaşmalardan istifadə edilmişdir.

Layihənin məqsəduyğun yerinə yetirilməsilə əlaqədar bir neçə qurum və təşkilatın (həm yerli həm xarici) əməkdaşları ilə birgə tədqiqatlar və informasiya mübadiləsi aparılıb.

Alınan nəticələr:

Azərbaycanın palçıq vulkanlarının periodik geoloji fəaliyyətləri və onların yerləşdiyi inzibati ərazilər tədqiq olunaraq xüsusi təhlükə riski daşıyan palçıq vulkanları müəyyənləşdirilmişdir;

Məlum olmuşdur ki, palçıq vulkanlarının geokoloji təhlükə riski: periodik püskürən və aktiv palçıq vulkanlarının fəaliyyəti nəticəsində xaric edilən zərərli maddələrin miqdarı; xüsusən Abşeron və Qobustanda palçıq vulkanlarının fəaliyyəti ilə əlaqədar yeni tipli landşaftların yaranması və mövcud landşaftların differensiasiyası, həmin ərazilər üçün ekoloji-landşat vəziyyətinin dəyişməsi, eləcə də palçıq vulkanlarının geniş yayıldığı ərazilərin otlaq sahələri kimi istifadə olunması nöqtəyi nəzərindən ekoloji təhlükəli mühitin və qida məhsullarının meydana gəlməsi; bəzi palçıq vulkanlarının yaşayış və müxtəlif təyinatlı obyektlərə daha yaxın yerləşməsi ilə əlaqədar, yaxında aparılan təsərrüfat-tikinti işlərinin vulkanın aktivləşməsinə mümkün təsiri və eyni zamanda, vulkanların ehtimal olunan güclü püskürmələri, eləcə də gündəlik fəaliyyətləri nəticəsində həmin obyektlərin qəzalılığı vəziyyətə düşməsi, dağılması, ümumi ekoloji balansın pozulması və bütün bu faktorların hətta insan tələfatına səbəb ola bilməsi ilə əlaqədardır;

Dünyanın ən çox püskürən palçıq vulkanı olan Lökbatanın müxtəlif illərdəki paroksizmi təhlil edilmiş, atmosferə xaric olunan qazın ümumi debitinə dair məlumatlar araşdırılmışdır. Bundan başqa, Şıxzərli palçıq vulkanının 13 mart 2011-ci il tarixli paroksizminin timsalında vulkanın püskürməsi üçün kəmiyyət hesablamaları aparılmışdır;

Şamaxı-Qobustan və Abşeron rayonlarının palçıq vulkanları yerləşən ərazilərdəki landşaft təhlil edilmiş, qanunauyğunluqlar və fərqliliklər üzrə qruplaşmalar aparılmışdır;

Müxtəlif rayonlarda vulkanlardan xaric olunan qazlar və minerallaşmış suların tərkibinin fərqli xüsusiyyətləri müqayisəli təhlil əsasında müəyyən edilmişdir;

Palçıq vulkanlarının gündəlik qrifon-salza fəaliyyəti, antropogen və texnogen təsirlər, həmçinin və geokoloji risk məsələsi son illər inşa edilən Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanına nisbətən yaxın məsafədə yerləşən Şamaxı-Qobustan rayonunun Bahar və Bakı arxipelaqının Gil adası və Taxtakörpü Su Anbarı ərazisində mövcud olan Qaynarca palçıq vulkanlarında aparılan tədqiqatlar əsasında araşdırılıb;

Palçıq vulkanlarının qazhidrokimyəvi göstəricilərinin dəyişmə qanunauyğunluqları və seysmik aktivlik məsələsi Şamaxı-Qobustan rayonu və Rusiyanın Saxalin adası vulkanlarının tədqiqat məlumatları əsasında təhlil olunub.

Vulkanların fəaliyyəti, onlara qarşı törədilən antropogen təsir nəticəsində yaranan və proqnozlaşdırılan geokoloji riskin minimuma endirilməsi və idarə olunması məqsədilə əlaqədar təşkilat və nazirliyin müvafiq qurumları yerinə yetirilmiş layihə ilə əlaqədar alınan nəticələrlə tanış ediləblər.

№	Nəşr haqqında məlumat (Məqalələr)	Tam mətn
1	<p>Məqalənin adı: Daily activity of mud volcanoes and geocological risk: a case from Gaynarja mud volcano, Azerbaijan</p> <p>Müəlliflərin S.A.A: Baloglanov E., Abbasov O., Akhundov R., Huseynov A., Abbasov K., Nuruyev I.</p> <p>Nəşrin adı: European Journal of Natural History, 2017, № 4, pp.22-27</p> <p>E-link: http://world-science.ru/en/article/view?id=33772</p> <p>DOI: -</p> <p>İndeksəlmə: -</p> <p>İF: -</p>	
2	<p>Məqalənin adı: Mud Volcanoes of the World: Classifications, Activities And Environmental Hazard (Informational-Analytical Review)</p> <p>Müəlliflərin S.A.A: Baloglanov E., Abbasov O., Akhundov R.</p> <p>Nəşrin adı: European Journal of Natural History, 2018, № 5, pp.12-26</p> <p>E-link: http://world-science.ru/en/article/view?id=33923</p> <p>DOI: -</p> <p>İndeksəlmə: -</p> <p>İF: -</p>	
Nəşr haqqında məlumat (Tezislər)		
1	<p>Tezisin adı: Газогидрохимические показатели связи грязевого вулканизма с сейсмичностью</p> <p>Müəlliflərin S.A.A: Балогланов Э., Аббасов О., Ахундов Р.</p> <p>Nəşrin adı: Материалы XXIII международной молодежной научной конференции студентов, аспирантов и молодых ученых «Ломоносов», Москва, 2016, с.1</p>	
2	<p>Tezisin adı: Seysmik aktivlik və palçıq vulkanlarının qazhidrokimyəvi göstəricilərinin dəyişmə qanunauyğunluqları</p> <p>Müəlliflərin S.A.A: Baloglanov E., Abbasov O., Axundov R., Nuruyev İ., Yerşov V.</p> <p>Nəşrin adı: International youth forum integration processes of the world science in the 21st century, Book of abstracts, Ganja, 2016, p.96-99</p>	

3	<p>Məqalənin adı: Palçıq vulkanlarının gündəlik qrifon-salza fəaliyyəti və geokoloji risk (Qaynarca palçıq vulkanında aparılan tədqiqatlar əsasında)</p> <p>Müəlliflərin S.A.A: Baloğlanov E., Abbasov O., Axundov R., Nuruyev İ.</p> <p>Nəşrin adı: “Şollar-Bakı Su Qurğular Kompleksinin” 100 illiyinə həsr olunmuş, “Su ehtiyatları, hidrotexniki qurğular və ətraf mühit” mövzusunda beynəlxalq elmi-praktiki konfransın materialları II hissə, 15-16 mart 2017-ci il, Bakı şəhəri, Azərbaycan Bakı – 2017, p.512-516</p>	
4	<p>Məqalənin adı: Impact of seismic activity on fluid (gas and water) and temperature regimes of mud volcanoes in Shamakhi-Gobustan region (Azerbaijan)</p> <p>Müəlliflərin S.A.A: Baloğlanov E., Abbasov O., Axundov R., Abbasov K., Nuruyev İ.</p> <p>Nəşrin adı: Ideas and Innovations in Geosciences, Proceedings of the VII Youth Scientific Conference, Kyiv, Ukraine, 25-27 October, 2017, p. 30-31</p>	